

Eiréné řecká bohyně míru

to usilovat o jeho další rozvoj a hlubší poznání.

Během roku 2015 se objevily i zprávy pozitivní. Ať už jde o mezinárodní dohodu z Paříže směřující k ochraně před dopady globálního oteplování, či přispění mnohých států ke snížení napětí ve vztazích s Íránem.

Přes všechny obavy, které může současná situace ve světě vyvolávat, je tedy třeba zachovat chladné hlavy a jednat rozumně a lidsky. To není slabost, právě naopak. Neznamená to ani vzdát se hodnot, na nichž je postavena evropská společnost, opět právě naopak. Chybou není pomoci bližnímu v nouzi. Chybou však je vzdát se vyžadování respektu k pluralitě. Bez ohledu na to, kdo tento respekt nemá.

S přáním zajímavého čtení,

Milan Lipovský
vedoucí editor Bulletinu ČSMP

Úvodní slovo editora:

Vážení přátelé,

v rukou držíte závěrečné číslo prvního ročníku obnovené řady Bulletinu České společnosti pro mezinárodní právo. Věřím, že jste si již zvykli na jeho pravidelné vydávání a se zájmem si v něm elektronicky „listujete“.

Se vstupem Bulletinu do nového ročníku se budeme i nadále snažit o předkládání k Vaší pozornosti co nejširšího okruhu zajímavostí z mezinárodního práva. Naneštěstí, jak se ukazuje v současném světě, ne vždy jsou novinky z mezinárodního prostředí povzbudivé.

Přes všechny negativně laděné zprávy, kterých se nám v posledních letech dostává více než dost, je nepochybné, že debata založená na vážně míněných argumentech a zbavená osobních útoků, je nejlepší metodou pro řešení mezilidských sporů. A mezinárodní právo je výsledkem toho nejširšího možného dialogu v dějinách. Jako takové stojí za

OBSAH

Stránka | 2

Úvodní slovo editora	1
Obsah	2
Mezinárodní právo veřejné obecně	3
Šárka Ošřádalová: Od Rozvojových cílů tisíciletí k Agendě 2030 aneb nové výzvy před námi	
Lukáš Kostínek: Budování umělých ostrovů v Jihočínském moři	
Mezinárodní právo soukromé	7
Iva Gavrilová: Soudní dvůr EU ve věci Gazprom: případ „smělého“ rozhodčího nálezů	
Mezinárodní právo trestní	9
Zuzana Žaludová: Ahmad Al-Mahdi Al Faqi obviněn z úmyslného zničení kulturního dědictví lidstva u Mezinárodního trestního soudu	
Lidská práva	12
Jana Kunderátová: Respekt neboli	
Evropské právo	14
Lukáš Starý: Strategické aktivity Eurojustu zaměřené na potírání obchodování s lidmi	
Vnitrostátní aplikace mezinárodního práva	17
Kamila Šrolerová: Jak se provádí sankce a jiná opatření na národní úrovni? aneb další jaderný test KLDŘ	
Aktuality	20

MEZINÁRODNÍ PRÁVO VEŘEJNÉ OBEČNĚ

O

d Rozvojových cílů tisíciletí k Agendě 2030 aneb nové výzvy před námi

Od přelomu tisíciletí uplynulo přes patnáct let. Stejná doba uplynula také od tzv. Summitu tisíciletí, který se konal v září 2000 na půdě newyorského sídla Organizace spojených národů. V rámci summitu byly tehdy přijaty tzv. Rozvojové cíle tisíciletí (*The Millennium Development Goals*). Tento v té době přelomový celosvětový rozvojový program vytyčil osm hlavních bodů – cílů zaměřených především na snížení světové chudoby, hladu a dětské úmrtnosti a posílení genderové rovnosti, gramotnosti a udržitelného rozvoje. Celkem 189 členských států OSN a nejméně 23 mezinárodních organizací se politicky zavázalo, že dosažení těchto cílů maximálně napomohou. Program měl i své časové omezení, neboť cíle měly být naplněny nejpozději do roku 2015. Přestože ne všech stanovených cílů bylo dosaženo, obecně došlo k několika významným pozitivním změnám v oblastech, kterými se zabývaly. Dle Evropské komise světová chudoba poklesla již do roku 2010 o polovinu, 90% dětí v rozvojových regionech má nyní přístup k základnímu vzdělání a poklesla i genderová nerovnost v rámci přístupu dívek a chlapců ke vzdělání.¹ Ačkoliv panují diskuse ohledně toho, nakolik k tomuto pozitivnímu vývoji skutečně přispěla právě celosvětová rozvojová agenda v podobě Rozvojových cílů tisíciletí, obecně byl program považován za úspěšný. I

proto se již řadu let před rokem 2015 začalo debatovat a vyjednávat o jeho nástupci.

Tím se 25. září 2015 stala Agenda pro udržitelný rozvoj 2030 – jedno z hlavních témat, která v současné době „hýbou“ světem OSN a rozvojových mezinárodních organizací i NGOs. Agenda pro udržitelný rozvoj, někdy také zkracována jako Agenda 2030, svou myšlenkou, formou i způsobem přijetí navazuje na Rozvojové cíle tisíciletí. Byla opět přijata na světovém summitu v New Yorku všemi členskými státy OSN, a to v rámci dokumentu nazvaném *Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030 (Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development)*². Jejím hlavním motem je „Nenechat nikoho pozadu“. Přestože Agenda 2030 staví na Rozvojových cílech tisíciletí, není zcela totožná. Cílů přibýlo – tentokrát je jich plných 17, a rozšířil se i záběr problémů, kterým se věnují. Nově se tak týkají nejen chudoby, vzdělání, hladomoru, genderové rovnosti a zdravotní péče, ale i potravinové bezpečnosti, udržitelného zemědělství a ekonomického rozvoje, sanitační a přístupu k vodě, klimatických změn, obnovitelných zdrojů energie, ochrany biodiverzity, udržitelného rozvoje měst a efektivní a transparentní veřejné správy a justice. Poslední z cílů, č. 17, se pak zaměřuje přímo na globální partnerství a implementaci agendy. Nový výběr cílů se ovšem nesetkal na všech frontách s bezpodmínečně pozitivním přijetím. Některými NGOs jsou kritizovány za příliš ambiciózní, vágní a odvádějící pozornost od priorit nastolených Rozvojovými cíli tisíciletí. Pravdou skutečně je, že 17 cílů představuje oproti původním 8 více než dvojnásobný počet. Jedním z důvodů je i silný lobbying různých zájmových sdružení a

¹ *The 2030 Agenda for Sustainable Development*. European Commission.
<https://ec.europa.eu/europeaid/policies/european-development-policy/2030-agenda-sustainable-development_en> [poslední přístup 20. 12. 2015]

² *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs) 2015 – 2030*. Informační centrum OSN v Praze
<<http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs-2015-2030/>> [poslední přístup 20. 12. 2015]

organizací, které v průběhu vyjednávání intenzivně bojovaly za prosazení pro ně důležitých témat.

Přes pozornost, kterou přitahuje a fakt, že s jejím přijetím souhlasili zástupci 193 států, Agenda 2030 není právně závazná a ani nebyla jako právně závazný dokument nikdy zamýšlena. Jedná se o politický, právně nevynutitelný příslib. Přesto by její vliv neměl být, a to i s ohledem na oblast mezinárodního práva, zcela podceňován. Z jakého důvodu? Předně, Agenda 2030 vytyčuje prioritní témata spojená s problematikou udržitelného rozvoje, na která se bude mezinárodní společenství v čele s OSN v následujících 15 letech zaměřovat. Čímž na tato témata zároveň přitahuje zvýšenou dávku pozornosti – co se činnosti mezinárodních organizací, tvorby soft law i finančních dotací a podpory týče. Právě i z tohoto důvodu vytvářely jednotlivé zájmové skupiny při výběru témat tak velký tlak – Agenda 2030 z velké části nastiňuje, jakým směrem v následujících patnácti letech poputuje zájem a podpora rozvojových programů. Dá se předpokládat i značný vliv Agendy 2030 na tvorbu soft law. Již v listopadu a prosinci 2015, tedy dva měsíce po její adopci, přijímalo Valné shromáždění OSN a jeho jednotlivé výbory rezoluce odkazující právě na Agendu 2030. Odkazy budou velmi pravděpodobně pronikat i do výstupních dokumentů řady chystaných mezinárodních konferencí a akcí – např. Zvláštního zasedání VS OSN k drogové problematice, které se uskuteční v první polovině roku 2016, či konferenci OSN k bydlení a udržitelnému městskému rozvoji Habitat III.

Vzhledem k tomu, jak ambiciózní jednotlivé cíle jsou, nedá se očekávat, že by bylo reálné všech do roku 2030 skutečně dosáhnout. Například jednou z částí cíle č. 5 je dosažení plné genderové rovnosti. Je nicméně nutné podotknout, že v tomto případě je situace podobná jako u Rozvojových cílů tisíciletí – opravdové naplnění všech stanovených cílů pravděpodobně nikdo skutečně neočekává. Agenda 2030 je tak vnímána spíše jako vytyčení hlavních priorit a zároveň jako snaha o přitáhnutí pozornosti na dané problémy a

také vyslání nového povzbuzujícího impulsu pro práci na nich. Jaký bude její reálný osud, to nicméně plně uvidíme až za patnáct let, v roce 2030.

Šárka Ošťádalová

Budování umělých ostrovů v Jihočínském moři

V současné době je na poli mezinárodního práva v Asii jednou z nejsledovanějších kauz spor mezi Čínskou lidovou republikou a Filipínami o část Jihočínského moře¹, který je právě veden před Stálým rozhodčím tribunálem v Haagu (ten provádí úlohu Rozhodčího tribunálu pro mořské právo dle přílohy VII. Úmluvy o mořském právu z roku 1982). Nutno podotknout, že Čína již od samotného počátku v lednu 2013, kdy Filipíny zahájily řízení před tribunálem, odmítá uznat jurisdikci tribunálu v této věci a jakkoliv se na jeho řízení účastnit, což vysvětlila ve svém oficiálním stanovisku, které vydala v prosinci 2014. Namítá zde například, že podle UNCLOS je nepřipustné posuzovat otázky suverenity nad jednotlivými útvary v Jihočínském moři.² Touto otázkou se tribunál ve svém rozhodnutí o příslušnosti a přípustnosti ze dne 29. října 2015 skutečně také odmítl zabývat, odmítl se zabývat také protiprávností výstavby umělých ostrovů ve výlučné ekonomické zóně Filipín, na kterou dle čl. 60 UNCLOS Čína nemá právo. Rozhodl se však zabývat pro Filipíny mnohem

¹ Permanent Court of Arbitration, PCA Case Repository: *The Republic of Philippines v. The People's Republic of China* [online]. Navštíveno dne 28.12.2015. Dostupné na: <http://www.pcacases.com/web/view/7>

² Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. *Summary of the Position Paper of the Government of the People's Republic of China on the Matter of Jurisdiction in the South China Sea Arbitration Initiated by the Republic of Philippines* [online]. 7.12.2014, navštíveno dne 28.12.2015. Dostupné na http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1217149.shtml

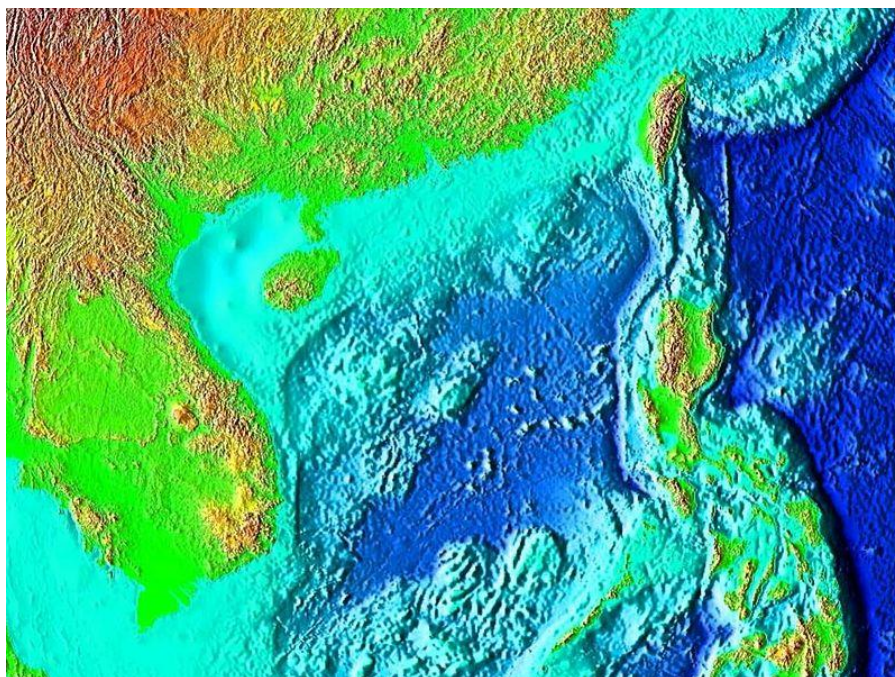
důležitější otázkou, a to zda jednotlivým útvarům v Jihočínském moři obsazeným Čínou, které se nacházejí v oblasti výlučné ekonomické zóny Filipín, náleží přiznat oblast teritoriálního moře, případně výlučné ekonomické zóny a kontinentálního šelfu.¹ Vyřešení této otázky ze strany tribunálu bude mít závažné dopady na posuzování charakteru umělých ostrovů a jiných zařízení podle mezinárodního práva a vytvoří důležitý precedent.

Spor o Jihočínské moře není jen otázkou Číny a Filipín, také ostatní státy oblasti mají dlouholetý velký zájem na kontrole této důležité obchodní tepny, rybolovných oblastí a nalezišť ropy a plynu pod mořským dnem. Tento fakt je nejlépe ilustrován skutečností, že Vietnam, Malajsie, Indonésie, Japonsko, Thajsko, Singapur a Austrálie vyslaly své pozorovatele k tribunálu a pozorně sledují vývoj řízení. Vietnam a Indonésie již dokonce uvažují o zahájení vedení obdobného sporu.² Všechny tyto státy sdílí s Filipíny znepokojení nad nároky ze strany Číny a jejím budováním umělých ostrovů, potenciálně spolu s vojenskými základnami, v dříve silou obsazených oblastech, jejichž prostřednictvím se snaží právně ukotvit svůj nárok, ale zároveň také odradit ostatní, vojensky mnohem slabší, státy od uplatňování svých vlastních nároků nad oblastí.

¹ Rozhodnutí dostupné na <http://www.pcacases.com/web/sendAttach/1506>

² Shannon Tiezzi: Argument Open in Philippine Case against China's South China Sea Claims. In: *The Diplomat* [online]. 25.11.2015, navštíveno dne 28.12.2015. Dostupné na: <http://thediplomat.com/2015/11/arguments-open-in-philippine-case-against-chinas-south-china-sea-claims/>

Probíhající spor se týká deseti útvarů nacházejících se ve výlučné ekonomické zóně Filipín, z nichž některé byly Čínou obsazeny již v 80. letech 20. století. Postupem času začala Čína tyto útvary upravovat tak, aby bylo možné je neustále obývat a vybudovat na nich základní infrastrukturu, z většiny těchto útvarů tedy vytvořila umělé ostrovy. Tato situace je však v mnoha ohledech problematická. Dle výkladu Čínské lidové republiky je nutné těmto útvarům přiznávat stejné postavení jako

Zdroj obrázku:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:South_China_Sea.jpg

ostrovům dle čl. 121 UNCLOS, tedy stanovit teritoriální vody okolo těchto ostrovů, výlučnou ekonomickou zónu a kontinentální šelf. Vše z tohoto by však bylo na úkor Filipín, v jejichž výlučné ekonomické zóně se útvary nacházejí, a jejich nároky by tak byly o mnoho zmenšeny. Jedním z dalších problémů je v tomto případě samotná výstavba umělých ostrovů. Jak stanoví čl. 56, 60 i 80 UNCLOS, pouze pobřežní stát má ve své výlučné ekonomické zóně výhradní právo budovat, povolovat a řídit stavbu, činnost a užívání umělých ostrovů, zařízení a staveb. Vzhledem k tomu, že Čína povolením ze strany Filipín nedisponuje a její nároky na útvary v Jihočínském moři jsou přinejlepším sporné, je třeba vyřešit otázku charakteru těchto

útvary. Tedy, zda je skutečně možné považovat je za ostrovy dle čl. 121 UNCLOS a také otázku samotných nároků Číny na tyto útvary, v případě, že by byly alespoň některé z nich uznány za skutečné ostrovy, než by bylo možné, aby ta začala s budováním těchto umělých ostrovů, respektive v takovém případě spíše jen s úpravou již existujících ostrovů. Nic z toho se však nestalo.

Většina sporných útvarů ve své původní přírodní formě je korálovými útesy, které se v případě přílivu nacházejí pod mořskou hladinou a vystupují nad ni jen za odlivu.¹ Není tak možné jim přiznat právní režim ostrovů dle čl. 121 UNCLOS, ani je není možné považovat za skály podle odst. 3, kterým je přiznána alespoň oblast pobřežního moře. V případě některých útvarů by status těchto skal naopak přiznán být mohl, avšak z důvodu, že bez rozsáhlých úprav těchto celků a zvětšení jejich rozlohy extenzivním navezením, či vyzdvihnutím půdy z mořského dna nejsou schopné umožnit trvalé osídlení nebo vlastní ekonomickou existenci, nemůže být těmto skalám přiznána vlastní výlučná ekonomická zóna ani kontinentální šelf. Ačkoliv Čína považuje úpravy těchto útvarů za pouhou úpravu a rozšiřování již dříve existujících ostrovů, je velice pravděpodobné, že Stálý rozhodčí tribunál se ve svém rozhodnutí s tímto výkladem neztotožní. A i v případě, že by některému ze sporných celků status ostrova přiznal, po vzoru precedentu vytvořeného Mezinárodním soudním dvorem v případě sporu Kolumbie s Nikaragou o nároky na Karibské moře², by Stálý rozhodčí tribunál přesto pravděpodobně nepřiznal Číně nárok na výlučnou ekonomickou zónu ani kontinentální šelf z důvodu, že území ovládané Čínou je svým zanedbatelným rozsahem v hrubém nepochybně k velkým filipínským

ostrovům, které se do vzdálenosti 200 námořních mil nacházejí.

Vzhledem k očekávané podobě rozhodnutí sporu mezi Čínou a Filipínami je pravděpodobné, že bude následovat zahájení obdobných sporů ze strany dalších států, jejichž nároky jsou Čínou ohrožovány. Čína sice mnohokrát zopakovala, že na výsledek nebude brát žádný ohled a příslušnost Stálého rozhodčího tribunálu v této věci neuznává, velice pravděpodobně však bude mezinárodním tlakem donucena, alespoň z nutnosti, aby se vyhnula eskalaci napětí v oblasti a potenciálním vojenským střetům s USA, které jsou spojenci Filipín, k respektování rozhodnutí a časem možná i k částečnému stažení z oblasti. I za předpokladu přiznání oblasti pobřežního moře umělým ostrovům, nad rámec bezpečnostních pásem dle čl. 60 odst. 4 UNCLOS, bude vítězství Číny zanedbatelné v porovnání s tím, jak utrpí její mezinárodní reputace. Především v případě států, s nimiž v oblasti musí spolupracovat a být jimi respektována, aby mohla být považována za hegemonu v jihovýchodní Asii. Nejpravděpodobnějším výsledkem tak je, že Čína bude vykonávat faktickou kontrolu nad řadou umělých ostrovů obklopených výlučnou ekonomickou zónou Filipín, které jsou velice vzdálené od území pevninské Číny a které z velké části přijdou o svůj strategický charakter, který jim Čína dnes přiznává. Z hlediska stability v oblasti a mezinárodního práva je to vítané také z toho důvodu, že se do budoucna předejde mnoha sporům, které by vyplynuly ze současného nazírání Číny na práva, která jí náleží v její výlučné ekonomické zóně. Čína se totiž řadí k nepočetné skupině států, které si nárokují regulovat ve své výlučné ekonomické zóně nejen ekonomické aktivity cizích států, ale také jejich vojenské aktivity.³ Svoboda plavby na tak klíčové obchodní trase, jakou je Jihočínské moře, by tak byla vážně ohrožena.

Lukáš Kostinec

¹ Údaje o jednotlivých útvarech v Jihočínském moři a jejich charakteristiky dostupné na webových stránkách *The South China Sea*. Dostupné na: <http://www.southchinasea.org/2011/08/19/digital-gazetteer-of-the-spratly-islands/>

² Dostupné na: <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&code=nicolb&case=154&k=02>

³Congressional Research Service. *Maritime Territorial and Exclusive Economic Zone Disputes Involving China: Issues for Congress*, str. 11. Dostupné na: <http://www.fas.org/crs/row/R42784.pdf>

MEZINÁRODNÍ PRÁVO SOUKROMÉ

Soudní dvůr EU ve věci Gazprom: „smělého“ rozhodčího nálezu

Jak se má soud členského státu postavit k rozhodčímu nálezu, který přikáže účastníku řízení vzít zpět své návrhy podané u tohoto soudu? Lze takový příkaz rozhodčího tribunálu považovat za nepřipustný z hlediska zásad nařízení Brusel I¹? Soudní dvůr EU (dále jen „Soudní dvůr“) odpověděl na tyto otázky v rozsudku vydaném v květnu 2015 ve věci *Gazprom*². Přispěl tak opět k bližšímu výkladu nařízení Brusel I v situaci, kdy se rozhodčí řízení (jako takové explicitně z působnosti nařízení vyloučené³) střetává s řízením soudním.

I. Gazprom proti Litvě: spor v původním řízení a předběžná otázka

Zárodkem sporu se stala cena plynu, který dodávala do Litevské republiky společnost Gazprom OAO (dále jen „Gazprom“) na základě smlouvy uzavřené s litevskou akciovou společností Lietuvos dujos (dále jen „LD“). Několik let po uzavření této smlouvy se Gazprom stala rovněž jedním z hlavních akcionářů LD vedle Litevské republiky a německé společnosti E.ON Ruhrgas International GmbH, přičemž byla uzavřena akcionářská dohoda, která obsahovala ujednání o rozhodčím řízení, dle kterého jakékoli nároky, či spory týkající se dohody měly být řešeny před rozhodčím soudem ve Stockholmu.⁴

Posléze podalo Ministerstvo energetiky Litevské republiky k litevskému soudu žalobu proti LD domáhajíc se prošetření jejích činností s tvrzením, že cena, za kterou LD nakupovala plyn od společnosti Gazprom, byla nepřiměřená. Ministerstvo požadovalo, aby LD zahájila s Gazprom jednání za účelem sjednání nové spravedlivé kupní ceny. Společnost Gazprom naproti tomu podala ve Stockholmu návrh na zahájení rozhodčího řízení proti ministerstvu. Rozhodčí soud vydal nálezy, jímž konstatoval porušení ujednání o rozhodčím soudu a ministerstvu uložil, aby vzalo své návrhy podané u litevského soudu zpět nebo je omezilo. Gazprom se poté obrátila na litevský odvolací soud s žádostí o uznání a výkon tohoto rozhodčího nálezu podle Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958 (dále jen „Newyorská úmluva“). Odvolací soud toto odmítl, načež společnost Gazprom podala kasační opravný prostředek k Nejvyššímu soudu Litvy. Ten kvalifikoval příkaz obsažený v předmětném rozhodčím nálezu jako *anti-suit injunction*⁵, kterým rozhodčí soud omezil právo litevského soudu rozhodnout, zda je příslušný k projednání věci, která spadá do působnosti nařízení Brusel I. Položil Soudnímu dvoru předběžnou otázku, zda může vnitrostátní soud členského státu takový nálezy z tohoto důvodu odmítnout.⁶

Podstatou zkoumání Soudního dvora tedy bylo, zda má být nařízení Brusel I⁷ vykládáno

¹ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

² Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 13. května 2015 ve věci „*Gazprom*“ OAO C-536/13, ECLI:EU:C:2015:316.

³ Čl. 1 odst. 2 písm. d) nařízení Brusel I.

⁴ Stanovisko Gazprom, ECLI:EU:C:2014:2414, body 21 až 29.

⁵ Obecně příkaz vydaný soudem členského státu zakazující určité osobě podat návrh na zahájení řízení k soudům jiného členského státu, nebo v takovém řízení pokračovat; vydáván zejména k zamezení jevu zvaného *forum shopping*, kdy si strana sporu vybírá sudiště podle toho, kde pravděpodobně obdrží pro ni nejvýhodnější rozhodnutí.

⁶ Stanovisko Gazprom, ECLI:EU:C:2014:2414, body 31 až 47.

⁷ Nařízení Brusel I bylo s účinností od 10. ledna 2015 zrušeno novým nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (neboli Brusel I bis). Řízení v dané věci bylo zahájeno před účinností

v tom smyslu, že brání tomu, aby soud členského státu uznal a vykonal rozhodčí nález zakazující účastníku řízení podat určité návrhy k soudu tohoto členského státu, resp. zda lze takový nález charakterizovat jako nepřipustný *anti-suit injunction* či nikoliv.

II. Závěr Soudního dvora

Soudní dvůr připomenul svůj dřívější rozsudek ve věci *West Tankers*¹, ve kterém rozhodl, že *anti-suit injunction*, neboli příkaz vydaný soudem členského státu zakazující účastníku řízení využít jiného řízení, než je rozhodčí řízení, jakož i pokračovat v řízení zahájeném u soudu jiného členského státu, který je příslušný podle nařízení Brusel I, není slučitelný s tímto nařízením.² Příslušnost soudu je určena přímo pravidly stanovenými tímto nařízením a soud jednoho členského státu tedy nemá lepší předpoklady k tomu, aby rozhodl o příslušnosti soudu jiného členského státu.³ Pokud by tak učinil, tak by zaprvé narušil důvěru, kterou členské státy navzájem přiznávají svým právním systémům a soudním institucím, a za druhé by takový soudní příkaz mohl žalobci považujícímu dohodu o rozhodčím řízení za neplatnou zamezit přístup ke státnímu soudu.⁴ V dané věci však Soudní dvůr shledal odlišnost od předchozího případu. Poukázal za prvé na to, že se zde nejedná o příkaz státního soudu jiného členského státu, nýbrž o příkaz vydaný rozhodčím soudem. Rozhodčí řízení jako takové nespadá do působnosti nařízení Brusel I, neboť toto nařízení upravuje pouze konflikty příslušností mezi soudy členských států. V daném případě ke konfliktu v tomto smyslu nedochází a není tak porušena ani zásada vzájemné důvěry. Za druhé, vzhledem k tomu, že rozhodčí nález následně v jiném státě podléhá řízení o jeho uznání a výkonu, má účastník řízení, kterému nález zakazuje

pokračovat v řízení před státním soudem, možnost se takovému uznání a výkonu bránit, a není tedy rozhodčím nálezem nikterak zbaven soudní ochrany. Za třetí, Soudní dvůr dodal, že na rozdíl od klasického *anti-suit injunction* ve smyslu rozhodnutí *West Tankers* daný příkaz v podobě rozhodčího nálezu nehrozí ministerstvu žádnou sankcí pro případ nerespektování zákazu, který ukládá. Jeho právní účinky jsou tak v tomto případě odlišné. Z výše uvedených důvodů Soudní dvůr rozhodl, že nařízení Brusel I „musí být vykládáno v tom smyslu, že nebrání tomu, aby soud členského státu uznal a vykonal rozhodčí nález zakazující účastníku řízení podat určité návrhy k soudu tohoto členského státu, nebo tomu, aby uznání a výkon tohoto rozhodčího nálezu odepřel, jelikož toto nařízení neupravuje uznání a výkon rozhodčího nálezu vydaného rozhodčím soudem jednoho členského státu v jiném členském státě“.⁵ Soudní dvůr tak jinými slovy konstatoval, že se na danou záležitost nařízení Brusel I nevztahuje. Uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu příkazující účastníkovi řízení před soudem členského státu vzdát se, nebo omezit určité své nároky, by se tak měl posuzovat výlučně podle norem vnitrostátních právních řádů a především pak Newyorské úmluvy.⁶ Rozsudek nebyl pro své závěry až tak překvapivý⁷, v dané problematice vztahu evropského procesního práva a rozhodčího řízení je však jedním ze zásadních.

Iva Gavrilová

nového nařízení, a tudíž pro něj zůstalo aplikovatelné nařízení Brusel I.

¹ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 10. února 2009 ve věci *Allianz SpA a Generali Assicurazioni Generali SpA proti West Tankers Inc.* C-185/07, ECLI:EU:C:2009:69.

² Rozsudek *Gazprom*, ECLI:EU:C:2015:316, bod 32.

³ Tamtéž, bod 33.

⁴ Tamtéž, bod 34.

⁵ Rozsudek *Gazprom*, ECLI:EU:C:2015:316, výrok.

⁶ Markus Burianski, Daniel Eckstein. *Focus on the practical consequences of the ECJ's Gazprom decision*. 2015. Dostupný z: <http://www.whitecase.com/publications/article/focus-practical-consequences-ecjs-gazprom-decision>

⁷ Jeho závěry předjímal již profesor Trevor Hartley ve svém článku *The Brussels I Regulation and arbitration*, *International and Comparative Law Quarterly*, 63 (4), 2014, s. 843-866.

MEZINÁRODNÍ PRÁVO TRESTNÍ

Ahmad Al-Mahdi Al Faqi obviněn z úmyslného zničení kulturního dědictví lidstva u Mezinárodního trestního soudu

Zničení kulturních památek v Timbaktu po invazi islamistických povstalců na sever Mali v

UNESCO. Celkově v Timbaktu došlo k poškození 14 významných historických památek.

Dne 13. července 2012 podal ministr spravedlnosti Mali Malick Coulibaly formální žádost k ICC vyšetřovat válečné zločiny a zločiny proti lidskosti, ke kterým došlo v Mali od ledna 2012. Úřad prokurátora shromáždil důkazy a dne 16. ledna 2013 ICC formálně zahájil vyšetřování vedené hlavní prokurátorkou Fatou Bensouda. Existuje podezření, že došlo ke spáchání následujících

zločinů – vražda, kruté zacházení a mučení, úmyslné útoky proti chráněným objektům, vykonání popravy bez předchozího rozsudku soudu, drancování a znásilnění. Zpráva ICC ze dne 16. ledna 2013 uvedla důkazy pro podezření z trestných činů popravy cca 100 vojáků v oblasti Aguelhok a dále např. masakru 16 neozbrojených kazatelů.

Ahmad Al Faqi Al Mahdi byl předán ICC ze strany orgánů státu Niger v sobotu 26. září 2015. Soudce Tarfusser (Itálie) stanovil datum pro jednání na 18. ledna 2016 pro dané bezprecedentní řízení s Al Faqim jakožto prvním

obviněným před haagským Mezinárodním trestním soudem za válečný zločin – trestný čin zničení náboženských a historických statků.

Různé organizace pro lidská práva podaly zprávy o porušování lidských práv v rámci konfliktu v severním Mali, který začal již na počátku roku 2012. Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH) a její Malijská členská

Zdroj obrázku: Orionist,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Northern_Mali_conflict.svg

roce 2012 vyvolalo mezinárodní pobouření. Ahmad Al Mahdi Al Faqi čelí obvinění z válečných zločinů před Mezinárodním trestním soudem (ICC), ve kterém hraje roli jeho účast při úmyslném ničení chrámů ve městě Timbaktu (Mali), které je součástí seznamu světového kulturního dědictví

organizace Association des droits Malienne de l'Homme (AMDH) zveřejnili podrobnou zprávu v prosinci roku 2012 s důkazy o kampani podporující znásilňování v Gao a Timbuktu po převzetí moci stranou Národního hnutí za osvobození Azawadu (MNLA), dále přijímání dětských vojáků v rámci hnutí Ansar Dine, a zastřelení až 153 malijských vojáků. Human Rights Watch uvádí využití *několika set* dětských vojáků ze strany Hnutí pro jednotu a džihád v západní Africe (MUJAO) a Al-Káida v islámském Maghrebu (AQIM). Amnesty International vydalo podrobnou zprávu v květnu 2012, přičemž popisuje situaci v oblasti lidských práv jako nejhorší situaci v Mali od 50. let 20. století.

Vývoj situace v Mali

Al Faqi, znám též pod jménem Abou Tourab, je členem radikálního islámského hnutí nesoucí název Ansar Dine, a též se hlásí k etnické skupině Tuaregů. Tuaregové, etnická skupina v epicentru malijského konfliktu, žije v severních oblastech Kidal, Gao a Timbuktu, což je oblast označovaná jako Azawad. Mnoho Tuaregů (z Mali a Nigeru) uprchlo do Libye v roce 2008 v důsledku neúspěšného povstání a byli přijati do libyjské armády. Po zhroutilí Kaddáfího režimu se vrátili zpět s vojenskými vozidly a zbraněmi. Zatímco se vláda v Nigeru rozhodla odzbrojit vracející se vojáky, malijské orgány tak neučinili v naději, že se začlení do národní armády. Namísto toho rebelové etnické skupiny Tuareg v roce 2012 použili dané vojenské prostředky k vytvoření Národního hnutí za osvobození Azawadu a zahájili útok proti vládě v hlavním městě Mali Bamako s tím, že požadují nezávislost Azawadu.

Rebelové se původně snažili o vytvoření Azawadu jakožto sekulárního státu, avšak s nárůstem vojenského vybavení uzavřeli alianci s třemi islamistickými skupinami Ansar Dine, Al-Káida v islámském Maghrebu a Hnutí pro jednotu a džihád v Západní Africe – hnutí požadující dodržování přísného výkladu islámského práva šaría.

Ansar Dine, v překladu "pomocníci z (islámského) náboženského vyznání" nebo též "obránce víry" je militantní islamistická

skupina pod vedením Ajáda Ag Ghaly, jednoho z nejvýznamnějších vůdců povstání Tuaregů v roce 1990. Na konci ledna 2013, během francouzské operace Serval proti islamistickým bojovníkům v severním Mali, došlo k oddělení frakce Islámského hnutí Azawad (MIA).

Tehdejší malijský prezident, neschopen kontroly nad svým územím, požádal jeho francouzský protějšek Françoise Hollanda o vojenský zásah. Válka v Mali skončila po zakročení francouzských vojsk operací Serval, kde bylo nasazeno kolem 4000 vojáků, kteří po boku vojáků z Mali a Čadu znovu převzali území Gao, Timbuktu a Kidal na konci ledna 2013.

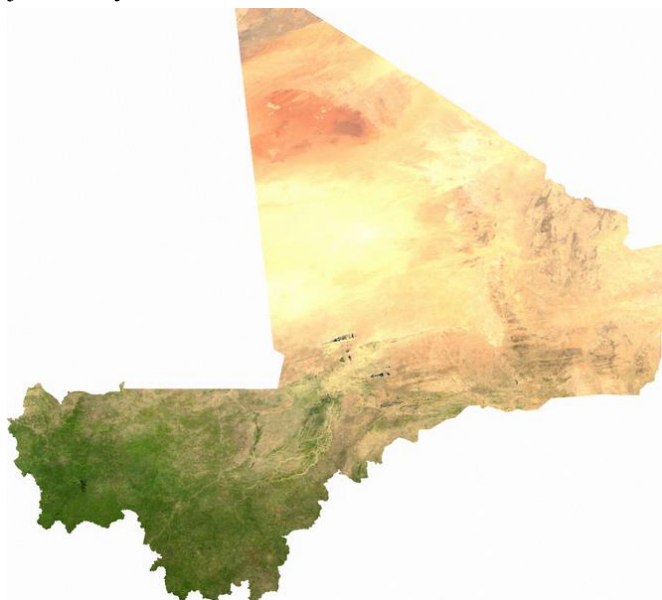
Situaci v Mali byla zasažena především dvě místa světového kulturního dědictví nacházející se na severu oblasti postižené ozbrojeným konfliktem: Timbuktu a hrobka Askia (Gao). Timbuktu je někdy označováno jako "město 333 Sufi (svatých)", kteří jsou pohřbeni v šestnácti mauzoleích. V Timbuktu se nalézají tisíce posvátných rukopisů, mnohé z nich pocházející až ze 13. století, a též jsou zde tři velmi staré mešity - Djingrayber, Sidi Yahia a Sankore. Sufismus, jakožto jeden z mnoha různých proudů uvnitř islámu, je podezírán stoupenci Salafismu z bezbožnosti a též z polyteismu vzhledem k významným rolím svatých v dané víře. Tedy důvodem byla především "modlářská" povaha místních památek.

Dle prokurátorky ICC tedy skupiny Ansar Dine, AQIM a případně i MUJAO v květnu 2012 úmyslně zosnovali útok na timbuktskou svatyni Sufi, jakož i na další mešity a některé jiné historické památky. Navzdory hrozbám zničení hrobky Askia došlo k její záchraně díky zásahu místního obyvatelstva. V návaznosti na dané události bylo Timbuktu a hrobka Askia zapsány na seznam světového dědictví v ohrožení na žádost malijské vlády.

Mezinárodní rozměr

Mali je vázáno různými mezinárodními smlouvami, které se týkají ochrany kulturního dědictví, jmenovitě: Haagská Úmluva o zákonech a obyčejích pozemní války (čl. 27 a 56); Haagská úmluva o ochraně kulturních

statků v ozbrojených konfliktech; tzv. Úmluva o světovém dědictví z roku 1972, a Dodatkový protokol II (Ženevských úmluv) o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (čl. 16) z roku 1949. Pozoruhodný je fakt, že Mali ratifikovalo Druhý protokol z roku 1999 doplňující Haagskou úmluvu o ochraně kulturních statků v listopadu 2012, tedy poté, co došlo ke spáchání daných útoků. Přestože každá z těchto smluv si klade za cíl, aby se zabránilo útokům namířených proti kulturním památkám, které nejsou používány k vojenským účelům, existují významné rozdíly a nuance v obsahu příslušných ustanovení jednotlivých smluv.

Zdroj obrázku:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mali_sat.png

Mali je také smluvní stranou Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Článek 8 (2) (e) (iv) definuje válečný zločin ve vnitrostátním ozbrojeném konfliktu: „Úmyslné vedení útoků proti budovám určeným k náboženským, vzdělávacím, uměleckým, vědeckým nebo charitativním účelům, historickým památkám, nemocnicím či místům, kde jsou shromažďováni nemocní a ranění, pokud se nejedná o vojenské cíle.“

Válečný zločin – ničení kulturního dědictví

Al Faqi není prvním, kdo čelí obvinění u mezinárodního trestního tribunálu z ničení

kulturního dědictví. Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY) se zabýval obviněními souvisejícími s ničením historických památek, například, Prlic et al. (Mostar bridge) a Strugar a Jokic (oba obviněni z ostřelování Starého Města Dubrovníku, který je prohlášen za světové dědictví UNESCO. Avšak případ proti Ahmad Al Mahdi Al Faqimu je bezprecedentní v několika ohledech. Je to poprvé, kdy válečné zločiny proti kulturnímu dědictví tvoří hlavní obvinění v rámci mezinárodního trestního řízení.

Otázka, na kterou bude muset soud nalézt odpověď, zní, zda zničení kulturního dědictví samo o sobě představuje válečný zločin dostatečné závažnosti, aby byl řešen v plném rozsahu před ICC. V této souvislosti je pozoruhodné, že preambule Úmluvy UNESCO z roku 1954 uvádí, že poškození kulturního dědictví, které patří jakémukoliv lidu, odpovídá škodě na kulturním dědictví celého lidstva. Kulturní dědictví ztělesňuje identitu komunity, a tedy v konečném důsledku může představovat útok proti obyvatelstvu samotnému.

Případ vedený proti Ahmadu Al Mahdi Al Faqimu je aktuální zejména s ohledem na trend úmyslného ničení kulturního dědictví a památek, například ničení památek v Sýrii a Iráku ze strany tzv. Islámského státu, což vede též k připomenutí zničení soch Buddha v oblasti Bamiyan v Afgánistánu v roce 2001 pomocí dynamitu politicko-náboženským hnutím Taliban. Do nedávné doby se ICC zaměřoval především na zločiny proti lidskosti a válečné zločiny ve smyslu útoků vůči jiným osobám. Jedním z prioritních cílů mezinárodního trestního práva je především stanovit precedent se snahou odradit kohokoliv od páčání obdobných zločinů v budoucnu. Dané řízení představuje příležitost pro Mezinárodní trestní soud, aby přispěl k obnovení své autority a k dodržování smluv týkajících se kulturního dědictví na mezinárodní úrovni.

Zuzana Žaludová

LIDSKÁ PRÁVA

Stránka | 12

Respekt neboli*"Není běžné mít šanci změnit svět.
Ale vy ji teď máte."*¹

Určitě každý z nás v posledních dnech postřehl pojem COP21. Ale co o tom vlastně doopravdy víme? Proč se k této události upíná tolik pozornosti světa? Na tyto a mnoho dalších otázek vám přináší odpovědi tento článek, který bohužel nepůjde moc do hloubky, ale výstižně vysvětlí vše, co by nemělo uniknout vaší pozornosti.

*"Jsme na hraně sebevraždy,"*² řekl papež František, protože když se státům nepodaří udržet oteplování planety pod 2 stupni Celsia, budou následovat „hladomory, masový exodus z venkovských oblastí a konflikty o přístup k vodě,"³ varoval Hollande.

KDY a KDE?

Od 29. listopadu do 11. prosince v Paříži.

KDO?

150 světových lídrů⁴, 25 tisíc delegátů, 45 tisíc účastníků a 195 států.⁵

¹ Cit. HOLLANDE, F. Zdroj: LAYSTARY, É.; CLORIS, J. "COP21: les 195 pays adoptent l'accord contre le réchauffement climatique" (cit. dne 11/12/2015). Dostupné zde: <http://www.leparisien.fr/environnement/cop21/en-direct-cop21-le-projet-d-accord-est-finalise-11-12-2015-5362495.php>

² CHOKSHI, N. "Pope Francis: The world is near 'suicide' on climate change; 'it's now or never'" (cit. dne 11/12/2015). Dostupné zde: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/11/30/pope-francis-the-world-is-near-suicide-on-climate-change-its-now-or-never/?tid=sm_fb

³ CHASSANY, A.; STOTHARD M.; CLARK, P. "COP21 Paris climate talks: World leaders pledge billions" (cit. dne 11/12/2015). Dostupné zde: <http://www.ft.com/intl/cms/s/2/69eaa1f0-9754-11e5-95c7-d47aa298f769.html - slide0>

⁴ MULLEN, J. "World leaders arrive in Paris for climate conference" (cit. dne 11/12/2015).

CO vlastně znamená COP21?

COP je zkratka pro Konferenci smluvních stran (Conference of Parties) - každoroční setkání představitelů států, které přistoupily k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu⁶ (tzv. UNFCCC). Letos se uskutečnilo 21. setkání (proto COP21), přičemž první konference se konala v roce 1995 v Berlíně.⁷

CO je její výsledek?

Pařížská dohoda⁸ (která ale sama o sobě otázku klimatu nevyřeší, protože ji samozřejmě budou muset ratifikovat národní parlamenty a do praxe ji budou převádět regiony⁹) přijatá dne 12. prosince 2015, která zahrnuje tyto klíčové oblasti: snížení emisí pro dosažení dlouhodobého cíle - udržení oteplování pod maximální hranicí 2°C¹⁰ - a zajištění tzv. "globální inventury", tj. transparentního systému a adaptace, především z hlediska mezinárodní spolupráce zahrnující financování a technologie pro mnoho rozvojových zemí.

Dostupné zde: <http://edition.cnn.com/2015/11/29/europe/france-paris-cop21-climate-change-conference/>

⁵ "Find out more about COP21" (cit. dne 11/12/2015). Dostupné zde: <http://www.cop21paris.org/about/cop21>

⁶ Úplné znění v češtině zde: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/racovaya_umluva_osn_zmena_klimatu/\\$FILE/O MV-cesky_umluva-20081120.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/racovaya_umluva_osn_zmena_klimatu/$FILE/O MV-cesky_umluva-20081120.pdf)

⁷ "A Brief Overview of Decisions" (cit. dne 11/12/2015). Dostupné zde: <http://unfccc.int/documentation/decisions/items/2964.php>

⁸ Úplné znění v angličtině zde: <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf>

⁹ VALER, J. "Not enough being done to get a deal at Paris talks, says EU climate chief" (cit. dne 11/12/2015). Dostupné zde: <http://www.theguardian.com/environment/2015/dec/04/canete-not-enough-being-done-get-deal-paris-climate-talks>

¹⁰ SUTTER, J., "Is 2 degrees the wrong climate goal?" (cit. dne 11/12/2015). Dostupné zde: <http://edition.cnn.com/2015/12/08/opinions/sutter-1-5-degrees-climate-cop21/>

Od roku 1948 si lidé po celém světě 10. prosince připomínají Světový den lidských práv.

Je třeba přiznat, že toto téma není v současné době v České republice příliš atraktivní, v porovnání s každý den skloňovanou migrační krizí, Islámským státem či situací na Ukrajině. Klima je však nedílnou součástí naší planety a právo na příznivé životní prostředí jako lidské právo¹ je s každým člověkem bytostně spjato. Proto bychom na to neměli nikdy zapomínat a zacházet s naším životním prostředím tak, jako

Zdroj obrázku: Doc Searls,
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aerial_view_of_the_edge_of_the_ice_in_Nunavut_2.jpg

s každým, s kým přijdeme do kontaktu - s respektem. Generální tajemník OSN Pan Ki-mun to trefně vyjádřil slovy: *"Pro lidstvo nemáme plán B, protože nemáme planetu B."*²

Jana Kunderátová

¹ "Three Generations of Human Rights" (cit. dne 11/12/2015). Dostupné zde: <http://www.globalization101.org/three-generations-of-rights/>

² https://twitter.com/Climate_Action_/status/656492583682732032

EVROPSKÉ PRÁVO

Stránka | 14

S

trategické aktivity Eurojustu zaměřené na potírání obchodování s lidmi

Hlavním úkolem Eurojustu je podpora mezinárodní justiční spolupráce v konkrétních případech vyšetřování trestné činnosti. Následující řádky shrnují tzv. strategické aktivity Eurojustu zaměřené na napomáhání potírání obchodu s lidmi, které nepřímou napomáhají naplňování tohoto úkolu.

Mezi cíle Eurojustu patří i „jinak podporovat příslušné orgány členských států za účelem zvyšování účinnosti jejich činnosti při vyšetřování a stíhání“¹. Potírání obchodu s lidmi je jednou z priorit Eurojustu a této problematice je tak věnována náležitá pozornost. Než se však dostanu k jejímu popisu, rád bych přiblížil fungování Eurojustu. Vrcholným orgánem organizace je Kolegium složené z 28 národních členů zastupujících členské státy Evropské unie. Kolegium rozhoduje prakticky o všem zásadním v Eurojustu počínaje registrací případů a konče schvalováním rozpočtu organizace. Eurojust je kromě práce na případech mezinárodní justiční spolupráce konfrontován s celou řadou dalších aktivit. Za zmínku stojí například součinnost s ostatními unijními orgány, prohlubování styků s partnerskými organizacemi či třetími státy, prezentování činnosti na různých fórech atd. Samostatnou kapitolou je poté vnitřní správa organizace. Je zjevné, že této široké škále činností se nemohou věnovat všichni členové Kolegia. Z tohoto důvodu došlo

ke zřízení týmů specializujících se na jednotlivé oblasti činnosti,² které připravují agendu pro finální rozhodnutí Kolegia a tato rozhodnutí pak dále provádějí.

České zastoupení se aktivně podílí mimo jiné na činnosti Týmu pro trestnou činnost související s nezákonným obchodováním, do jehož kompetence spadá právě obchodování s lidmi. Národní člen České republiky je místopředsedou tohoto týmu a zároveň kontaktním bodem Eurojustu pro problematiku obchodování s lidmi. Členové týmu reprezentují Eurojust na mnoha seminářích, či tyto sami připravují, a zastupují Eurojust na pravidelných setkáních s agenturami Evropské unie zabývajícími se touto problematikou. Český národní člen mimo to udržuje úzké pracovní vztahy mezi specializovanými policejními útvary, státními zástupci, Ministerstvem vnitra ČR, které plní roli národního zpravodaje pro obchod s lidmi a konečně s národním korespondentem Eurojustu pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání a pro ochranu práv obětí trestných činů.

¹ Článek 3 odst. 1 písm. c) konsolidovaného znění rozhodnutí Rady 2002/187/SVV ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti ve znění rozhodnutí Rady 2003/659/SVV a rozhodnutí Rady 2009/426/SVV ze dne 16. prosince 2008 o posílení Eurojustu.

² Celkově se jedná o 10 týmů: Tým prezidentský, Tým pro boj proti terorismu, Tým pro Evropskou justiční síť a styčné soudce/státní zástupce, Tým pro nástroje mezinárodní justiční spolupráce, Tým pro trestnou činnost související s nezákonným obchodováním, Tým pro finanční a hospodářskou trestnou činnost, Tým pro vnější vztahy, Europol tým, Administrativní tým, Bruselský tým pro spolupráci s EU institucemi/OLAFem. Členové českého zastoupení v Eurojustu se podílí na činnosti Týmu pro trestnou činnost související s nezákonným obchodováním, Týmu pro finanční a hospodářskou trestnou činnost, Europol týmu a Týmu pro vnější vztahy.

Za nejvýznamnější počin týmu poslední doby lze označit strategický projekt a na tento navazující akční plán Eurojustu v oblasti obchodu s lidmi.¹

Cílem tohoto projektu byla především analýza problémů, se kterými se potýkají orgány činné v trestním řízení při vyšetřování této trestné činnosti, jejichž

Závěry projektu jsou podloženy analýzou několika desítek případů registrovaných Eurojustem, odpovědí celkem 29 evropských států na speciálně připravený dotazník a konečně závěrů strategického meetingu Eurojustu k obchodu s lidmi, který se konal v dubnu 2012. V Eurojustu je od vstupu Rumunska a

Zdroj obrázku: Collectie Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen,
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:IJzeren_voetring_voor_g_evangelien_transparent_background.png

důsledkem je relativně nízký počet vyšetřovaných případů v porovnání s odhadovaným množstvím této trestné činnosti. Dané se rovněž odráží i v nízkém počtu případů registrovaných Eurojustem.²

¹ Podrobnosti k veškerým strategickým aktivitám Eurojustu v oblasti obchodování s lidmi jsou dohledatelné na webových stránkách <http://www.eurojust.europa.eu/Practitioners/operational/THB/Pages/THB-project.aspx>

² Evropská komise ve své strategii pro roky 2012-2016 k vymýcení obchodu s lidmi (http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/docs/trafficking_in_human_beings_eradication-2012_2016_en.pdf), vycházejí z údajů Mezinárodní organizace práce, uvádí, že v letech 2002 až 2012 se stalo obětí obchodu s lidmi cca. 20.9 miliónu osob. Obchod s lidmi je jedním z nejlukrativnějších nelegálních aktivit, když stejný zdroj uvádí, že tento generuje roční zisky ve výši 31,6 miliard amerických dolarů, z čehož téměř z poloviny ve vyspělých industrializovaných ekonomikách. Klesající počet případů obchodu s lidmi ve statistikách Eurojustu tak bohužel zjevně neodráží skutečnost.

Bulharsko do EU registrováno ročně mezi 69 až 87 případy obchodu s lidmi.³

Jako nejvíce problematickými v rámci vyšetřování případů obchodu s lidmi byly identifikovány následující oblasti. Obtíže při vyrovnávání se s vysokými důkazními nároky soudů. Velmi problematické je mnohdy zajistit úplné výpovědi svědků, které zůstávají klíčovými důkazy v případech této trestné činnosti. Vyšetřování je závislé na fungující mezinárodní spolupráci, která je občas poněkud problematická. Další problémovou oblastí je vůbec identifikace případů obchodu s lidmi a obětí této trestné činnosti. Případy obchodu s lidmi jsou tak např. občas kvalifikovány jako kuplířství. K danému dochází jak vědomě s cílem prokázat pachatelům alespoň „nějakou“ trestnou činnost i při nedostatku důkazů usvědčujících ze závažnější trestné činnosti, či pro nedostatečnou zkušenost, případně znalost této problematiky příslušnými orgány. Vyšetřování je mnohdy konfrontováno s neochotou obětí

³ V roce 2014 bylo v Eurojustu registrováno celkem 1804 případů, z toho 71 případů obchodu s lidmi, což představuje méně než 5 %.

vypovídat. Neméně problematickou je i mnohostranná dimenze těchto případů, v důsledku čehož je jejich vyšetřování nesmírně časově a kapacitně náročné. Problém nedostatečné znalosti a specializace byl již částečně zmíněn, nicméně tento je identifikován jako další překážka při efektivním vyšetřování případů obchodu s lidmi. Vyšetřování nenapomáhá ani nedostatečné odčerpávání výnosů z této trestné činnosti. Problematickým je vůbec vystopovat tok těchto nezákonně získaných finančních prostředků.

V rámci projektu nebyly problémy toliko identifikovány, ale byly rovněž hledány možnosti pro jejich překonání. Lze v zásadě konstatovat, že pokud byly zřízeny instituce jako Europol a Eurojust, bylo by chybou těchto orgánů nevyužívat. Zejména překážky vyplývající z mezinárodního justičního styku mohou být řešeny při zapojení Eurojustu. Případy obchodu s lidmi jsou typově vhodnými pro ustanovování tzv. společných vyšetřovacích týmů, kdy Eurojust kromě právního poradenství při jejich zakládání a činnosti tyto taktéž významně finančně podporuje.¹

V návaznosti na závěry projektu se Eurojust inicioval tzv. akční plán na období let 2012 až 2016, který je zaměřen na výměnu informací, identifikaci souvislostí mezi jednotlivými vyšetřováními a v návaznosti na tyto zvýšení počtu společných vyšetřovacích týmů a celkově počtu vyšetřování. Pozornost je věnována také vzdělávání v oblasti mezinárodní justiční spolupráce, prohlubování kontaktů se státy vně Evropské unie, které jsou pro vyšetřování mnohdy klíčové. Eurojust v rámci svých možností taktéž napomáhá efektivnějšímu využívání tzv. multidisciplinárního přístupu² a odčerpávání výnosů z trestné činnosti.

Implementace akčního plánu je průběžně monitorována, kdy v listopadu roku 2014 byla vypracována střednědobá zpráva, která je současně určitou analýzou přidané hodnoty zapojení Eurojustu. V dubnu následujícího roku Eurojust uspořádal seminář k problematice obchodování s lidmi, který byl zaměřen na nejpálčivější problémy mezinárodní spolupráce, jak tyto byly identifikovány a popsány v rámci projektu. Diskutovány tak byly problémy související s opatřováním a procesní použitelností svědeckých výpovědí, ochrany svědků a obětí trestné činnosti, aktuální trendy jako např. fenomén počítačové kriminality či odčerpávání výnosů a konečně problémy spojené s prokazováním obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. Výstupy z tohoto semináře, informace získané z jednotlivých členských států v průběhu jeho přípravy a analýza případů podporovaných Eurojustem byly základem pro vypracování zprávy k vyšetřování případů obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování, která byla zveřejněna v prosinci roku 2015 a je zatím posledním analytickým příspěvkem Eurojustu k danému tématu. Zpráva, která je zaměřena na indikátory pracovního vykořisťování, mimo jiné obsahuje analýzu 32 rozsudků z 10 členských států a Norska. Ve zprávě jsou shrnuty znaky, které byly shledány justičními orgány jako dostačující pro závěr o naplnění znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu a zpráva tak může posloužit jako zdroj informací pro příslušné orgány členských států.

Lukáš Starý

¹ Eurojust tak jen pro rok 2015 vyčlenil ze svého rozpočtu na financování činnosti společných vyšetřovacích týmů 500.000 EUR.

² Nosnou myšlenkou tzv. multidisciplinárního přístupu je, že efektivnějšího potírání zločinu se dosáhne, pokud budou orgány činné v trestním řízení (policie, SZ, soudy) spolupracovat s dalšími soukromo- a veřejnoprávními orgány,

tedy např. správními orgány, bankami, orgány celní správy, daňovými orgány či nevládními organizacemi. Blíže se touto problematikou zabýval strategický seminář Eurojustu pořádaný v Kodani 11.-13.3.2012 „Multidisciplinární přístup k organizovanému zločinu, administrativní opatření, justiční návaznost a role Eurojustu“.

VNITROSTÁTNÍ APLIKACE MEZ. PRÁVA

Jak se provádí sankce a jiná opatření na národní úrovni?**aneb další jaderný test KLDŘ**

Na začátku roku 2016, dne 6.1. Korejská lidově demokratická republika (dále jen „KLDŘ“) oznámila, že úspěšně otestovala miniaturizovanou vodíkovou bombu¹. Klíčové prohlášení následovalo krátce poté, co jihokorejská agentura informovala o silném zemětřesení poblíž místa, kde KLDŘ testuje jaderné zbraně. Tři dny po údajném testu vodíkové bomby oznámila KLDŘ, že provedla nový test podmořské balistické rakety (Submarine-launched ballistic missile²).

¹ Dne 1. listopadu 1952 provedli USA první zkoušku nejničivější zbraně v dějinách lidstva, a to vodíkové bomby (tichomořský atol Eniwetok ostrov Elugelab). Posléze se ukázalo, že se pokus nepovedl podle předpokladů, neboť dopadl zhruba dvakrát „lépe“. Praktická mohutnost zkoušky byla vypočtena na 5 megatun trinitrotoluenu (TNT), tedy řádově 100x větší než první jaderné zbraně. Skutečná hodnota mohutnosti pro celý test byla 10,3 megatuny. Po této mohutné zkoušce opět začalo „soutěžení“ mezi USA a SSSR. Sovětský svaz tedy v následujících letech taktéž provedl pár zkoušek termonukleárních (vodíkových) bomb. „Velké finále“ bylo završeno v roce 1961, a to bombou AN602 („Car“). Propočítaná hmotnost 100 megatun znepokojila i samotné tvůrce, vedené pozdějším nositelem Nobelovy ceny za mír A. Sacharovem. Hrozilo totiž reálné nebezpečí, že tlaková vlna vymlátí okna stovky až tisíce kilometrů od místa výbuchu. Bomba nakonec byla svržena 30.10.1961 na arktické území na Nové Zemi.

² SLBM je balistická střela odpalovaná z ponorky, která dokáže dopravit na místo určení s vysokou přesností bojovou hlavici, většinou vybavenou jadernou nebo termonukleární náloží. Raketonosné jaderné ponorky mají velký strategický význam, neboť mohou zůstat skryty před satelity protivníka a odpálit svůj náklad v relativním bezpečí hlubin oceánu. To je činí

Mimochodem svůj první úspěšný test ponorkové balistické střely ohlásila KLDŘ v květnu 2015. Druhou takovou zkoušku provedl Pchjongjang v listopadu 2015, test se ale podle odborníků nezdařil. Třetí test se pak konal v prosinci 2015.

Test údajné vodíkové bomby porušil nejenom existující rezoluce Rady bezpečnosti, ale i mezinárodní normy o zákazu jaderných zkoušek. Členové Rady bezpečnosti již dříve vyjádřili rozhodnutí zavést další významná opatření v případě dalšího jaderného testu KLDŘ a je tedy jasné, že v souladu s tímto závazkem začnou okamžitě připravovat novou rezoluci³, jako odpověď na jednání KLDŘ.

Stávající rezoluce Rady bezpečnosti

KLDŘ provedla celkem 4 jaderné testy, a to v říjnu 2006, v květnu 2009, v únoru 2013 a poslední v lednu 2016. Rada bezpečnosti OSN zareagovala vždy přijetím rezoluce týkající se sankcí přijatých v souvislosti s pokračováním severokorejského jaderného vojenského programu. V roce 2006 šlo o rezoluci č. 1718⁴, v roce 2009 o rezoluci č. 1874⁵, v roce 2013 o rezolu 2087⁶ a 2094¹.

nezranitelnými při prvním úderu směřovaném proti nukleárnímu arzenálu dané země. Mohou také provést odvetný úder, pokud by byly všechny pozemní jaderné síly zničeny.

Dostupné na [www:
<http://www.zahranicni.ihned.cz/asie-a-pacifik-cina/c1-65071560-kldr-tvrdi-ze-provedla-novy-test-podmorske-balisticke-strely-jizni-korea-zverejneny-zaznam-zpochybnuje>](http://www.zahranicni.ihned.cz/asie-a-pacifik-cina/c1-65071560-kldr-tvrdi-ze-provedla-novy-test-podmorske-balisticke-strely-jizni-korea-zverejneny-zaznam-zpochybnuje)

³ Dostupné na [www:
<http://www.un.org/press/en/2016/sc12191.doc.htm>](http://www.un.org/press/en/2016/sc12191.doc.htm)

⁴ Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1718(2006)
Dostupné na [www:
\[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1718\\(2006\\)\]\(http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1718\(2006\)\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1718(2006))

⁵ Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1874 (2009)
Dostupné na [www:
\[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1874\\(2009\\)\]\(http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1874\(2009\)\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1874(2009))

⁶ Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 2087 (2013)
Dostupné na [www:
\[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2087\\(2013\\)\]\(http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2087\(2013\)\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2087(2013))

Kroky Evropské Unie

I Evropská unie nezůstává pozadu s reakcí na alarmující jednání KLDK, když na půdě Rady Evropské unie, bylo přijato nařízení č. 329/2007 o omezujících opatření vůči Korejské lidově demokratické republice² a rozhodnutí Rady 2013/183/CFSP o omezujících opatřeních vůči Korejské lidově demokratické republice o zrušení rozhodnutí 2010/800/SZBP³.

Vnitrostátní úroveň

O mezinárodních krocích, především o sankcích Rady bezpečnosti je veřejnost informována dostatečně a tato problematika je více než známá. Ale již se mnohdy nehovoří o

tom, jakým způsobem jsou sankce a zvláštní opatření aplikována na vnitrostátní úroveň, v tomto případě Českou republikou.

Orgánem, který je odpovědný za vnitrostátní koordinaci při uplatňování mezinárodních sankcí, byl na základě zákonů č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí a č. 70/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů, určen Finanční analytický útvar Ministerstva financí ČR (dále jen „FAÚ“). Podle charakteru omezujících opatření se na provádění mezinárodních sankcí podílí v rámci své působnosti i jiná ministerstva a státní orgány. K zákonu o provádění mezinárodních sankcí byly vydány prováděcí vyhlášky o podrobnostech způsobu plnění oznamovací povinnosti a o služebním průkazu pověřených pracovníků Ministerstva financí a nařízení vlády č. 210/2008 Sb. k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu.

Po vstupu České republiky do EU mají všichni její občané, ale i každý, kdo se zdržuje nebo působí na jejím území, povinnost dodržovat přímo účinné právní předpisy, včetně součástí evropského práva. Takovými předpisy jsou nařízení a rozhodnutí, kterými EU stanoví sankce vůči některým „problematickým“ oblastem, v tomto případě KLDK.

Zákon o provádění mezinárodních sankcí mj. stanoví, že Ministerstvo financí je (kromě omezení v oblasti obchodu se zbraněmi nebo strategickým zbožím a technologiemi, kde je příslušným Ministerstvo průmyslu a obchodu) oprávněno kontrolovat a případně i vynucovat plnění mezinárodních závazků, které mohou spočívat například v omezení obchodu a služeb včetně peněžních služeb a služeb na finančních trzích, v omezeních na úseku dopravy a spojů, technické infrastruktury, ale i na poli vědeckotechnických, případně i kulturních a sportovních styků. Současně však stanoví, že stát prostřednictvím Ministerstva financí při splnění oznamovací povinnosti přebírá odpovědnost za majetek, podléhající mezinárodním sankcím a v odůvodněných případech může i povolovat výjimky pro jeho využití při současném stanovení podmínek jejich uplatnění.

Kontrolu dodržování mezinárodních sankcí v rámci své působnosti vykonávají všechny

¹ Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 2094 (2013)
Dostupné na [www:
http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2094\(2013\)&referer=http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2013.shtml&Lang=E](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2094(2013)&referer=http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2013.shtml&Lang=E)

² Jeho součástí jsou následující přílohy:
• **Příloha č. I:** Seznam zboží a technologií jejichž vývoz do Severní Koreje je zakázán. S tímto zároveň souvisí zákaz poskytování technické pomoci související se zbožím a technologiemi, které jsou uvedeny na společném vojenském seznamu EU nebo v příloze I a s poskytováním, výrobou, údržbou a používáním zboží uvedeného na Společném vojenském seznamu EU nebo v příloze I všem fyzickým či právnickým osobám nebo subjektům v Severní Koreji nebo pro používání v Severní Koreji. Dále se zakazuje přímo či nepřímo poskytovat financování nebo finanční pomoc s tímto zbožím nebo technologiemi související. Zároveň se zakazuje i dovoz zboží a technologií ze Severní Koreje uvedených v této příloze.

• **Příloha č. II:** Seznam jednotlivých členských zemí s odkazem na internetové stránky příslušných orgánů zodpovědných za provádění mezinárodních sankcí

• **Příloha č. III:** Specifikace luxusního zboží, jehož vývoz do KLDK je zakázán
Přílohy IV, V: Seznam osob a subjektů, jejichž finanční a hospodářské prostředky se zmrazují
Dostupné na [www:
http://www.mpo.cz/dokument40596.html](http://www.mpo.cz/dokument40596.html)

³ European Union - Restrictive measures (sanctions) in force
Dostupné na [www:
http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf](http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf)

státní orgány, do jejichž působnosti patří výkon kontroly a Česká národní banka u jí kontrolovaných subjektů.

Pro případ, že je sankce přijata pouze Radou

bezpečnosti OSN a orgány EU nepřijmou vlastní bezprostředně účinný předpis, vydá vláda v rámci zmocnění zákona o provádění mezinárodních sankcí k realizaci sankcí Rady bezpečnosti OSN své nařízení.

Stejně jako České republice hrozí při neplnění závazků postih od orgánů OSN nebo EU, tak i porušování mezinárodních sankcí soukromými osobami nebo podnikatelskými a jinými subjekty může být postihováno citelnou pokutou, v nejzávažnějších případech i prostředky trestního práva (trestný čin „Porušení mezinárodních sankcí“ podle § 410 trestního zákoníku). Je proto třeba, aby každý, kdo udržuje nebo hodlá navázat jakékoli obchodní nebo i jiné styky do „rizikových“ oblastí nebo s „rizikovými“ osobami, vždy včas ověřil, zda jeho partner není uveden mezi

těmi, s nimiž jsou tyto omezeny nebo přímo zakázány.

Pro ilustraci kroků jiného orgánu než Ministerstva financí či Ministerstva průmyslu a obchodu, lze uvést opatření Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které podniká příslušné kroky, k tomu, aby ze strany České republiky nebyly v oblasti školství a vzdělávání mařeny sankce Rady bezpečnosti OSN či porušovány závazky vyplývající z předpisů Rady EU. Konkrétními opatřeními je například skutečnost, že vládním stipendistům z KLDŘ nebudou přiznávána stipendia ke studiu oborů, které mohou být použity k vývoji či výrobě zbraní a zbraňových systémů, zejména zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, či obecně k podpoře jaderného programu (vojenského nebo průmyslového).

Závěr

Tento článek neměl rozebírat obsahy jednotlivých rezolucí a jednotlivých mezinárodních opatření, ale měl ilustrovat konkrétní dopady těchto opatření či sankcí na vnitrostátní právo. Domnívám se totiž, že o implementaci jednotlivých sankcí Rady bezpečnosti OSN či dokumentů Evropské unie je veřejnost znala daleko méně, proto není od věci si tento systém připomenout. Samozřejmě i přes kritiku efektivnosti a účinnosti fungování sankčních režimů OSN, doufejme, že Rada bezpečnosti zareaguje dostatečně adekvátní rezolucí. Vyjádření Státní severokorejské agentury (KCNA) zní však jasně: *Žádat KLDŘ, aby se zřekla nukleárních zbraní je stejně zbytečné jako „přát si, aby se nebe zřítilo“¹.*

Kamila Šrolerová

¹ Dostupné na http://zpravy.idnes.cz/udajny-test-rakety-kldr-Osu-/zahranicni.aspx?c=A160109_075829_zahranicni_jw

AKTUALITY

Návštěva Federicy Mogherini v Praze

Dne 11. ledna 2016 se uskutečnila návštěva vysoké představitelky (Evropské) Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federicy Mogherini v Praze, během které v Černínském paláci proběhla rovněž veřejná debata F. Mogheriniové s ministrem zahraničních věcí ČR Lubomírem Zaorálkem na téma Budoucnost Evropy v propojeném světě.

Toto názvem poněkud nadnesené téma se především týkalo role EU ve světě při řešení krizí se zvláštním zaměřením na současnou krizi migrační. Během debaty zaznělo mnoho zajímavých postřehů, které si zaslouží za zopakování.

Společným jmenovatelem vstoupení i odpovědí F. Mogherini byla podpora jednoty Evropské unie. Prohlásila například, že „*skrze jednotu můžeme být vnímáni jako globální síla*“. Koneckonců ve světě, v němž dominantní roli hrají supervelmoci, nezbyvá menším evropským státům příliš mnoho jiného, a tudíž s F. Mogheriniovou lze jen souhlasit, že „*je potřeba chopit se příležitosti ovlivňovat svět kolem sebe v době chaosu*“.

K migrační krizi pak prohlásila, že to, co se nyní děje v Evropě a „*způsob, kterým budeme (Evropané) reagovat, je zvenku sledováno trochu jako laboratorní experiment*“. Máme tedy významné okno příležitosti, jak ovlivnit nezbytnou úpravu mezinárodního práva. I vlastními silami se už Evropa konečně rozhoupala a pracuje na trust fondu, jehož cílem by mělo být podporovat udržitelný rozvoj v ohrožených oblastech tak, aby se přispělo k odstranění důvodů pro migrační krizi.

Ministr Zaorálek navázal dalšími postřehy, když vyzýval k tomu, aby Evropa namísto reagování na již nastalé situace, jim rovněž předcházela. Vytkl před závorku několik příkladů, kde už se to daří – jako je dohoda s Íránem, v níž hrála EU svou roli, klimatická dohoda v Paříži a další.

Jako významný apel dovnitř Evropské unie zaznělo prohlášení, v němž ministr Zaorálek řekl, že především „*je potřeba mít smysl pro realitu*“. Tedy umět si uvědomit vlastní schopnosti ale rovněž také jejich limity a zároveň o tom vysílat mimo EU jasné signály.

V době, kdy v České republice debaty o migrační krizi naneštěstí představují spíše názorové výkřiky do tmy a slyšet jsou spíše extrémní názory než ty umírněné, přispěla debata F. Mogheriniové a L. Zaorálka k uklidnění situace a nastolení dialogu věcného a rozumného. Doufejme, že bude takových příležitostí více.

Milan Lipovský

Redakční rada

Vedoucí editor: Mgr. Milan Lipovský, Ph.D.
lipovsky (at) prf.cuni . cz

Vedoucí sekci: Šárka Ošťádalová (Mezinárodní právo) – sostadalova (at) centrum . cz

JUDr. Veronika Podlahová, LL.M. (Evropské právo) - v.podlahova (at) gmail . com

JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D. (Mezinárodní právo trestní) - jan.m.lhotsky (at) gmail . com

JUDr. Bc. Alla Tymofeyeva, Ph.D. (Lidská práva) – tymofeya (at) prf.cuni . cz

Mgr. Kamila Hájíčková (Vnistrost. aplikace MP) – sroka (at) centrum . cz

Mgr. Iva Gavrilová (Mezinárodní právo soukromé) - ivagavri (at) gmail . com